

Waluś, Konrad Jan / Waluś, Jan Henryk

Pieniądz zastępczy płockiej cukierni

Nasze Korzenie 1, 29-31

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PIENIĄDZ ZASTĘPCZY PŁOCKIEJ CUKIERNI

W okresie międzywojennym ulubionym w Płocku miejscem spotkań miejscowej inteligencji, artystów, literatów tudzież działaczy endeckich był lokal Antoniego Szałańskiego¹ przy ul. Tumskiej 8. Jego właściciel naukę zawodu zaczynał u Józefa Semadeniego, cukiernika pochodzenia szwajcarskiego. Ten ostatni posiadał w Płocku cukiernię, mieszczącą się przy Teatrze Miejskim, w niej zaś – czytelnik czasopism krajowych i zagranicznych. Dalszą praktykę Szałański odbył u sławnego w tej branży Jakuba

Vincentiego. Jak podkreśla Ewa Luma, *Cukiernia Antoniego Szałańskiego przy ulicy Tumskiej 8 miała opinię bardzo ekskluzywnej. Tam się nie chodziło, żeby zjeść. Tam się... bywało. Krótco, ale z ogromnymi sukcesami działał tam Klub Artystyczny Płocczan z Kazimierzem Maysznerem na czele, który był „spiritus movens” tego miejsca. Spotykali się adwokaci, ówczesna elita intelektualna miasta. [...] bywanie w cukierni Szałańskiego było nobilitujące.*² Obecnie tylko możemy wyobrazić sobie czar i atmosferę tego miejsca.

Kamienica secesyjna przy Tumskiej 8, gdzie mieściła się cukiernia, lata 60. XX w.; fot. ze zbiorów MMP.

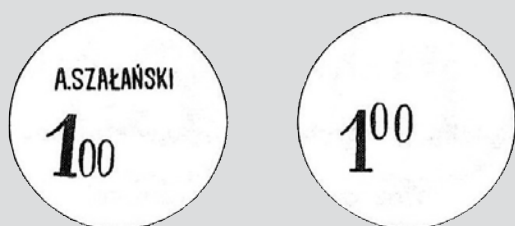

Wnętrze cukierni w latach drugiej wojny światowej.

➔ Na widokówce z ok. 1914 r. (na stronie obok) widzimy przed secesyjnym budynkiem, gdzie mieściła się cukiernia, zadaszony ogródek konsumpcyjny.

Żeton towarowy cukierni Antoniego Szałańskiego.

Awers: u góry napis A. SZAŁAŃSKI, u dołu liczba 1⁰⁰, napis wklęsły.
 Rewers: liczba 1⁰⁰, określająca wartość żetonu.
 Materiał: alpaka (?), żeton okrągły, średnica nieznana.

Dzisiaj nie sposób powiedzieć, jak funkcjonowały owe żetony. Prawdopodobnie „1” oznaczało jedno ciastko, na wzór monet plockich wodociągów, gdzie „1” oznaczało jedno wiadro wody. Możliwe, że za ciastko płacono w kasie, a później, na podstawie otrzymanego żetonu, kelner serwował gościowi słodki specjał. Pamiętamy przecież taką formę sprzedaży w lodziarni Hortex w latach 70. ubiegłego wieku. Podczas spaceru można było zapłacić za lody w kasie, wewnątrz budynku, odbiór zaś odbywał się w okienku na zewnątrz. Często bywało tak, iż rodzice mieli przy sobie te, zaku-

pione wcześniej, żetony o nominale 5 zł i fundowali swoim dzieciom różnokolorowe zimne smakołyki.

W okresie drugiej wojny światowej cukiernię prowadził Otto Lebeus. Na prezentowanej widokówce, wraz z ładnie wyposażonym wnętrzem widzimy też niemiecki podpis, zawierający m.in. nazwy miasta i ulicy: „Konditorei Otto Lebeus, Schröttersburg, Domstr. 8” (Cukiernia Ottona Lebeusa, Płock, Tumaska 8). Nazwa „Domstrasse” nawiązuje do niemieckiej nazwy ulicy Tumskiej – „Dohm Strasse”, z początków XIX w. Po raz pierwszy nazwa „Dohm Strasse” pojawiła się na planie Płocka z 1803 r., autorstwa pruskiego geometry Schmidta⁴. Po 1945 r. w miejscu cukierni Szałańskiego znajdowały się kolejno następujące lokale gastronomiczne: Mazowszanka, Teatralna, pizzeria, Hollywood. Od 2005 r. secesyjna kamienica przy Tumskiej 8 jest siedzibą Muzeum Mazowieckiego w Płocku, na parterze, w dawnym lokalu cukierni, mieści się sala wystaw czasowych.

Prezentowany żeton kelnerski (towarowy) jest znany tylko z literatury numizmatycznej i staje się wyzwaniem dla badaczy historii Płocka i poszukiwaczy pamiątek minionych czasów.

Znajdźmy go.

1. Antoni Szałański (1876-1937), żonaty z Marią Wrońską (1890-1930), działaczką endecką [akta Archiwum Państwowego w Płocku].
2. E. Luma, *Tumaska – drugie „imię” naszego miasta. Wspomnienia z Tumskiej*, [w:] B. Rydzewska, E. Luma, A. Kras, *Dwa wieki Tumskiej. Wczoraj, dziś, jutro...*, Płock 2009, s. 61.
3. B. Sikorski, *Monety zastępcze i żetony z obszaru zaborów: rosyjskiego i austriackiego, katalog*, t. IX, Piła 2010, s. 40.
4. B. Rydzewska, *Dwa wieki Tumskiej. Szkice z dziejów zabudowy ulicy*, [w:] B. Rydzewska, E. Luma, A. Kras, op. cit., s. 6.

Wnętrze kawiarni Teatralna w latach 60. XX wieku.

KAMIENICA SECESYJNA PRZY TOMSKIEJ 8, OK. 1914 R.
FOT. ZE ZBIORÓW MMP.

